

Tomasz Gackowski – medioznawca i historyk, doktor nauk humanistycznych, adiunkt w Zakładzie Teorii Komunikacji Społecznej, wicedyrektor ds. badań naukowych i współpracy z zagranicą w Instytucie Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego. Autor książek, artykułów i ekspertyz poświęconych m.in. metodologii badań medioznawczych, komunikacji politycznej, rynkowi nadawców elektronicznych, mediom opiniotwórczym, komunikacji giełdowej, badaniom reaktywnym i niereaktywnym, w szczególności analizie dyskursu i narracji. Badacz również dziejów historii najnowszej oraz średniowiecza. Współorganizator konferencji, zjazdów i kongresów badawczych. Inicjator m.in. Ogólnopolskich Zjazdów Analityków Mediów, Ogólnopolskich Konferencji Metodologicznych Medioznawców oraz warsztatów metodologicznych dla medioznawców. Członek Polskiego Towarzystwa Komunikacji

Społecznej oraz Stowarzyszenia Inwestorów Indywidualnych w Polsce. Redaktor naukowy serii wydawniczej Instytutu Dziennikarstwa UW „Media początku XXI wieku” i redaktor tematyczny z zakresu nauk o poznaniu i komunikacji społecznej „Studiów Medioznawczych”. Czterokrotny stypendysta MNiSW (2006–2010) oraz Fundacji na rzecz Nauki Polskiej (2013). Pomysłodawca wortalu internetowego medioznawca.com.

Obiektem zainteresowań dr. Tomasza Gackowskiego jest Jerzy Suszko (1921–2008), dziennikarz, scenarzysta, znajomy Stefana Kisielewskiego, postać, która pojawia się wielokrotnie na kartach »Dziennika« jako osoba podejrzewana przez Kisielewskiego o kontakty ze Służbą Bezpieczeństwa. Sam Suszko przedstawił własną wersję tej znajomości w książce »Donosy na Kisielewskiego. Zeznania kandydata na donosiciela« (PIW, 2006), w której energicznie zaprzeczał, jakoby brał udział w inwigilacji Kisielewskiego. Autor skonfrontował relację Suszki z obrazem, jaki wynika z materiałów archiwalnych, jak również ze świadectw krewnych Stefana Kisielewskiego. W tym celu przeprowadził szeroko zakrojoną kwerendę źródłową, a zebrany materiał poddał wnikliwej analizie, zgodnie z wszelkimi zasadami warsztatowymi obowiązującymi historyka. W rezultacie stworzył zwięzłe, a jednocześnie szczegółowe studium.

Prof. dr hab. Andrzej Chojnowski
Instytut Historyczny UW oraz Instytut Pamięci Narodowej

Książka dr. Tomasza Gackowskiego dotyczy nieznanego kontekstu polskich mediów i dziennikarzy Polski mniej znanej 1945–1989. Jest to szczególnie ważna praca, gdyż obok historycznej prezentuje także medioznawczą perspektywę dziejów najnowszych, które na dobrą sprawę dopiero zaczynamy badać. Z tego punktu widzenia – w świetle przeprowadzonych kwerend i zgromadzonych materiałów – jest to nowe i interesujące opracowanie, które powinno zainteresować nie tylko historyków, ale również szerokie grono amatorów nie do końca jeszcze odkrytych i zbadanych dziejów powojennej Polski.

Prof. dr hab. Marek Jabłonowski
Instytut Dziennikarstwa UW

Polecają:

www.aspra.pl

KSIEGARNIA KATALOG
WYSYŁKOWA WYDAWNICZY

978-83-7545-456-7

9 788375 454567

SB WOKÓŁ
DZIENNIKARZY

Stefan Kisielewski i Jerzy Suszko – przyjaźń w czasach PRL

TOMASZ GACKOWSKI

SB WOKÓŁ DZIENNIKARZY

Stefan Kisielewski i Jerzy Suszko
– przyjaźń w czasach PRL

Tomasz Gackowski

SB WOKÓŁ DZIENNIKARZY

Stefan Kisielewski i Jerzy Suszko
– przyjaźń w czasach PRL

Uniwersytet Warszawski
Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych
Instytut Dziennikarstwa

SB WOKÓŁ DZIENNIKARZY

Stefan Kisielewski i Jerzy Suszko
– przyjaźń w czasach PRL

Tomasz Gackowski

Warszawa 2013

Publikacja dofinansowana przez Wydział Dziennikarstwa i Nauk
Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego
Publikacja powstała przy wsparciu Fundacji na rzecz Nauki Polskiej

Recenzenci

prof. dr hab. Andrzej Chojnowski
prof. dr hab. Marek Jabłonowski

Projekt okładki

Barbara Kuropiejska-Przybyszewska

Redakcja i indeks osób

Anna Krawczyk

Skład i łamanie

OFI

Na okładce zdjęcie Stefana Kisielewskiego autorstwa
Witolda Rozmysłowicza z 1989 r., udostępnione dzięki
uprzejmości Polskiej Agencji Prasowej.

- © Copyright by Tomasz Gackowski & Wydział Dziennikarstwa
i Nauk Politycznych, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2013
- © Copyright by Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2013

Wszelkie prawa zastrzeżone. Każda reprodukcja lub adaptacja całości
bądź części niniejszej publikacji, niezależnie od zastosowanej techniki
reprodukcji (drukarskiej, fotograficznej, komputerowej i in.), wymaga
pisemnej zgody Autora i Wydawcy.

Wydawca:

Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych
Uniwersytet Warszawski
ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-046 Warszawa
tel. (48-22) 826 57 91

Realizacja na zlecenie wydawcy:
Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR

ISBN 978-83-7545-456-7

12 arkuszy wydawniczych

Rodzicom

Spis treści

1. Wstęp	11
2. Problem badawczy	15
2.1. Dwa źródła – dwa spojrzenia	15
2.2. Mechanizm werbunku	19
2.3. Trzecie źródło	20
3. Zapoznanie Kisiela	21
4. Pierwszy etap kontaktów Suszki z SB w świetle książki <i>Donosy na Kisiela</i>	22
4.1. Pierwszy telefon z Rakowieckiej	22
4.2. Brak paszportu – brak spotkań z SB?	27
4.3. Ofiara inwigilacji	29
5. Pierwszy etap kontaktów Suszki z SB w świetle teczek bezpieki	33
5.1. Zawartośćteczki personalnej Jerzego Rosłana Suszki	34
5.2. Karta kontrolna	35
5.2.1. Biuro „C” – 2 września 1961 roku (?) . .	37
5.2.2. Wydział IV Departamentu III – 20 września 1962 roku (?)	37
5.2.3. Wydział I Departamentu II – 9 grudnia 1963 roku	38
5.2.4. Wydział II Departamentu IV – 30 listopada 1966 roku	39
5.2.5. Wydział II i III Komendy Stołecznej Milicji Obywatelskiej – 15 września 1973 roku, 18 stycznia 1975 roku, 6 grudnia 1975 roku	39

5.3. Notatka informacyjna	39
5.4. Dokumenty wstępne teczki Jerzego Rosłana Suszki	44
5.5. Notatki informacyjne (służbowe) w tece Jerzego Rosłana Suszki	46
5.5.1. TW „03”	49
5.5.2. TW „Leśnik”	55
5.5.3. Suszko w aktach BDO	57
5.5.4. Bożena Suszko w BDO	58
5.6. SB zaczyna rozmawiać z Suszką	59
5.6.1. Zezwolenie na przeprowadzenie rozmowy rozpoznawczej	59
5.6.2. Pierwsza rozmowa SB z Suszką – – rozpoznawcza (16 listopada 1961 roku)	65
5.6.3. Druga rozmowa Suszki z SB (23 listopada 1961 roku)	78
5.6.4. Notatka służbowa z 8 grudnia 1961 roku	86
5.6.5. TW „14”	90
5.6.6. Ostatnia notatka służbowa ze spotkania Gajewskiego z Suszką (24 października 1962 roku)	92
5.7. Podsumowanie pierwszego etapu kontaktów Suszki z SB	96
5.7.1. Osoby z zeznań Suszki	96
5.7.1.1. Alicja Hohn – przypadek niezłomny	99
5.7.2. Oficer prowadzący Jerzego Suszkę – Tadeusz Gajewski	119
6. Drugi etap kontaktów Jerzego Suszki z SB . . .	132
6.1. Stefan „Kisiel” Kisielewski	133
6.2. SOR – sprawa operacyjnego rozpracowania	134
6.3. Stefan Kisielewski w aktach SB	138
6.4. Sprawa operacyjnego rozpracowania krypt. „Cezar”	141

6.5. SB ponownie interesuje się Jerzym Suszką	148
6.6. Ostateczny plan dla SOR krypt. „Cezar” . .	163
6.7. Wątek paszportowy w teczce personalnej Jerzego Rosłana Suszki	166
6.8. Arkusz wypłat i świadczeń na rzecz TW „Sasa”	170
6.9. TW „Sas” do archiwum?	171
6.10. Wnioski odnoszące się do teczki personalnej Jerzego Rosłana Suszki	174
7. Donosy na Kisielea – Jerzy Suszko o swoich kontaktach z SB w drugiej połowie lat sześćdziesiątych	178
7.1. Pierwszy telefon z Rakowieckiej w 1967 roku	181
7.2. Ubeckie przekomarzenia	185
7.3. Czy Kisiel wiedział o TW „Sasie”?	188
7.4. Suszko o spotkaniach z kapitanem K. . . .	195
7.5. Suszko a SB wokół marca 1968 roku	200
7.6. Suszko zrywa kontakt z kpt. Knapkiem . .	204
8. TW „Sas” w aktach SOR krypt. „Cezar”	209
8.1. Notatka służbowa z 22 maja 1967 roku . .	210
8.2. Informacja ze słów TW „Sasa” (1 czerwca 1967 roku)	217
8.3. Informacja na podstawie relacji ustnej TW „Sasa” (17 listopada 1967 roku) . . .	221
8.4. Notatka służbowa z 8 stycznia 1968 roku . .	224
8.5. Informacja z 27 lutego 1968 roku	226
8.6. Pobicie Kisielea – 11 marca 1968 roku. TW „Sas” nadal działa	228
8.7. Informacja z 29 kwietnia 1968 roku	231
8.8. Informacja z relacji TW pseud. „Sas” (12 czerwca 1968 roku)	233
8.9. Notatka służbowa z 8 października 1968 roku	237
8.10. Informacja ze spotkania (18 października 1968 roku)	238

8.11. Ostatnia notatka służbowa ze spotkania z TW „Sasem” (7 stycznia 1969 roku) . . .	239
9. Koniec dokumentów dotyczących „Sasa”.	
Co z teczką roboczą TW „Sasa”?	242
10. Kim był oficer Roman Knapiek?	246
11. Jerzy Suszko o konfidentach	255
12. Podsumowanie, czyli refleksja nad peerelowską przeszłością	261
Bibliografia	265
Summary	275
Indeks osób	277

1. Wstęp

W 2006 roku Państwowy Instytut Wydawniczy wydał książkę pt. *Donosy na Kisiela. Zeznania kandydata na donosiciela*¹. Jej autor – Jerzy Suszko, syn Władysława i Heleny z domu Podolskiej – urodził się 24 września 1921 roku w Kielcach². Był dziennikarzem sportowym, pracował w „Expressie Wieczornym” i „Kurierze Polskim”, współpracował z „Tygodnikiem Powszechnym” i „Światem”. Był także autorem dwóch powieści dla młodzieży oraz trzech scenariuszy filmowych o tematyce sportowej (razem z Bohdanem Tomaszewskim). Wyreżyserowany przez Juliana Dziedzinę film pt. *Bokser*, według ich scenariusza, z Danielem Olbrychskim w roli głównej, zdobył nagrodę na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Wenecji³.

W *Donosach na Kisiela* Suszko wspomina i rekonstruuje swoją zażyłą przyjaźń ze znanym publicystą Stefanem Kisielewskim. Znajdziemy tam charakterystykę

¹ J. Suszko, *Donosy na Kisiela. Zeznania kandydata na donosiciela*, Warszawa 2006 (dalej: *Donosy na Kisiela*).

² Informacje z ankiety personalnej rozpoczynającej teczkę poświęconą Jerzemu Suszce; AIPN, IPN BU 001043/1192, mf. 11268/1: Jerzy – Rosłan Suszko, s. Władysława, ur. 1921 (dalej: *Teczka Jerzego Rosłana Suszki*).

³ Notka biograficzna ze skrzydełek okładki książki autorstwa Jerzego Suszki pt. *Donosy na Kisiela*.

Kisiela, jego rodziny, przyjaciół, środowiska „Tygodnika Powszechnego”, wiele ciekawych i śmiesznych anegdot, po trosze historycznej refleksji nad czasami PRL, publicystycznej swady i polemiki z niektórymi stanowiskami politycznymi, które wyłoniły się po 1989 roku w stosunku do powojennej historii, a także wiele osobistych opowieści autora. Jerzy Suszko, pisząc ową książkę, układa jakby na nowo swój życiorys z perspektywy doświadczonego człowieka w sędziwym wieku. Porządkuje swoją przeszłość, by nie powiedzieć, że rozlicza się z nią. Ponadto momentami można odnieść wrażenie, że omawiana pozycja przybiera formę testamentu, w którym to autor chce podzielić się swoimi refleksjami, uporządkować to, co przez całe życie było niepokładane, oraz wystawić sobie samemu swoisty pomnik, który następnie odda pod osąd czytelników. Książka jest napisana sprawnie. Pióro autorowi wyraźnie nie ciążyło, choć Jerzy Kisielski podczas wywiadów na temat niniejszego wydawnictwa podkreślał, że Suszko wielokrotnie książkę poprawiał, przeredagowywał i uzupełniał⁴. To ważna informacja, zwłaszcza że zamierzeniem autora jest chęć spojrzenia na komentowaną pozycję jako na źródło historyczne⁵ – pisane po latach, w innej rzeczywistości społeczno-politycznej, w wolnej Polsce. Źródło, które obfituje w daty i miejsca, w różne szczegóły. Młodszy syn Stefana Kisielskiego, znając książkę Suszki, przekonywał, że „ten musiał robić sobie notatki, gdyż wiele rzeczy całkiem zapomnianych, on ze sporą dozą dokładności przywołuje na kartach swojego dzieła”.

Tytuł książki – *Donosy na Kisiela. Zeznania kandydata na donosiciela* – z pewnością zwrócił uwagę nie-

⁴ Pierwszy wywiad z Jerzym Kisielskim autor przeprowadził 8 stycznia 2009 r. w kawiarni Batida przy ul. Krakowskie Przedmieście w Warszawie (dalej: Wywiad nr 1).

⁵ O metodologii krytycznej analizy źródeł *vide*: T. Buksiński, *Zasady i metody interpretacji tekstów źródłowych*, Poznań 1991, *passim*.

jednego amatora publicystyki Stefana Kisielewskiego⁶. O zainteresowaniu nią świadczy fakt, że wydawnictwo zdecydowało się na jej dodruk⁷. Podtytuł wyraźnie sugeruje, że znajdziemy w niej fragmenty, w których autor opisuje swoje kontakty ze Służbą Bezpieczeństwa, która przez długie lata PRL inwigilowała Kisiela. Należy jednak dodać, że ten aspekt przyjaźni Suszki z Kisielem jest pobocznym wątkiem głównego toku narracji, w którym uwaga zogniskowana jest raczej na atmosferze okresu Polski Ludowej, wydarzeniach historycznych, komentowaniu ich, umiejscowieniu głównych bohaterów książki – Suszki i Kisiela – w jakiejś relacji do szarej codzienności PRL, systemu władzy czy wreszcie konspiratorskiej opozycji. Niewątpliwie te fragmenty, w których autor opisuje swoje kontakty z SB, są bardzo szczegółowe. Ukazują pewien schemat działania służb, klimat spotkań i rozmów. Oczywiście widzimy te sceny tylko oczami Jerzego Suszki, autora książki. Dlatego też warto było zderzyć to z optyką archiwaliów znajdujących się w Instytucie Pamięci Narodowej oraz przy ich ocenie wesprzeć się wspomnieniami Jerzego Kisielewskiego, syna Kisiela. Dzięki tym trzem perspektywom próbowano pokazać jeszcze inne, mniej znane, oblicze polskich mediów, dziennikarzy oraz ich przyjaźni, która w czasach PRL, w bardzo wielu złożonych i niejednoznacznych kontekstach, nieustannie była wystawiana na próbę.

W publikacji – oprócz fragmentów z książki Jerzego Suszki czy *Dzienników* Stefana Kisielewskiego – przywoływane są dokumenty związane z działalnością Służby Bezpieczeństwa. Z uwagi na pojawiające się w nich liczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne zdecydowano się na uwspółcześnienie pisowni w myśl obecnie stosowanych reguł. Poprawki językowe wprowadzono jedynie

⁶ Jerzy Kisielewski podczas pierwszego wywiadu stwierdził, że tytuł „to raczej na pewno nie pomysł Jerzego Suszki”.

w przypadkach, w których wymagała tego jasność sformułowań. Sygnalizowano słowa i daty trudne do odczytania (?). Rozwinięto większość skrótów lub opisano je w nawiasach kwadratowych. Poprawiono błędy w nazewnictwie geograficznym oraz przyjęto ujednolicony (słowny) zapis dat występujących w dokumentach.

Kończąc, autor pragnie złożyć podziękowania wszystkim życzliwym patronom jego działalności naukowej, w szczególności zaś prof. Januszowi Adamowskiemu, Dziekanowi Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW, oraz prof. Markowi Jabłonowskiemu, Dyrektorowi Instytutu Dziennikarstwa UW. Wyrazy ogromnej wdzięczności kieruje w stronę Jerzego Kisielewskiego – za zaciekawienie, życzliwość oraz czas poświęcony na wspólne zgłębianie treści odnalezionych w Instytucie Pamięci Narodowej archiwaliów. Za pomoc w redakcji niniejszego opracowania dziękuje mgr Annie Krawczyk, z którą na co dzień współpracuje w Instytucie Dziennikarstwa UW.

Wreszcie specjalne podziękowania należą się osobom, na których niezachwiane wsparcie autor może liczyć w każdej sytuacji – żonie Aleksandrze oraz rodzicom, Irenie i Wiesławowi, którym dedykuje tę książkę.

Warszawa, 12 lipca 2013 roku

Bibliografia

Archiwalia

- AIPN, IPN 0604/890: Akta osobowe MSB (Departament Kadr) nr 1586/K – 1586 Knappek Roman s. Romana.
- AIPN, IPN Bi 067/13, Henryk Chalecki, Taktyka stopniowego pozyskania tajnych współpracowników wśród kleru i aktywu kościelnego w pracy operacyjnej Służby Bezpieczeństwa województwa olsztyńskiego w latach 1960–1970, Wyższa Szkoła Oficerska MSW im. F. Dzierżyńskiego, Legionowo 1978.
- AIPN, IPN Bi 62/2196: Jerzy Suszko, ojciec Edward, daty skrajne 14.07.1986.
- AIPN, IPN Bi 62/2196: Jerzy Suszko, ojciec Edward, daty skrajne 13.09.1938.
- AIPN, IPN BU 001043/1192, mf. 11268/1: Jerzy – Rosłan Suszko, s. Władysława, ur. 1921.
- AIPN, IPN BU 00945/988/CD: Teczka personalna Alicji Hohn Tarony c. Karola, ur. 24.07.1937, pseud. „Bezdomna”.
- AIPN, IPN BU 0193/6902: Akta osobowe nr 260/K ob. Gajewski Tadeusz s. Mikołaja, MBP Departament Kadr.
- AIPN, IPN BU 0648/113, 115–123, IPN BU 0785/1: Klub Inteligencji Katolickiej, twórca – MSW II, KLER.
- AIPN, IPN BU 0712/23-45: Sprawa operacyjnego rozpracowania krypt. „Cezar”.
- AIPN, IPN BU 0712/40, t. 3: Sprawa obiektowa krypt. „Oaza”, nr ewidencyjny 1150.

- AIPN, IPN BU 1218/24598: Akta nr 73057 Franz Fahrensteiner.
- AIPN, IPN BU 1218/26001: Akta osobowe cudzoziemca Huyskes-Frankowska Romana, 13.08.1931, ob. holenderskie.
- AIPN, IPN BU 1218/26001: Akta osobowe cudzoziemca ob. Tarony Paolo ur. 8.03.1929.
- AIPN, IPN BU 1224/349: Tarony Paolo ur. 8.03.1929.
- AIPN, IPN BU 1368/10002: Akta osobowe cudzoziemca Gawroński Jan.
- AIPN, IPN BU 1423/4458: Jerzy Suszka-Leśniewska, ur. 8.06.1950.
- AIPN, IPN BU 1548/2198 (EWA II/63041): Akta paszportowe Alicji Hohn c. Karola, ur. 24.07.1937.
- AIPN, IPN BU 1548/306 (EWA II 21469): Akta paszportowe Huyskes-Frankowska Romana, ojciec Antoni, 13.08.1931.
- AIPN, IPN EAPU 42616: Jerzy Suszko, ojciec Stefan, ur. 22.11.1963.
- AIPN, IPN Gd 091/38: Piotr Grabowski, Wykorzystywanie typologii osobowości w pozyskiwaniu tajnych współpracowników Służby Bezpieczeństwa, Wyższa Szkoła Oficerska MSW im. F. Dzierżyńskiego, Legionowo 1986.
- AIPN, IPN Gd 255/42: Jan Rutkowski, Dobór, opracowanie, pozyskanie, współpraca i kontrola osobowych źródeł informacji w SB, KW MO w Koszalinie Inspektorat Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego, Koszalin 1975.
- AIPN, IPN Kr 010/8087/DVD, t. 1–2: Stefan Kisielewski, ur. 7.03.1911.
- AIPN, IPN Kr 0155/103, Paweł Dutkiewicz, Kazimierz Kalita, Pozyskanie tajnego współpracownika Służby Bezpieczeństwa, Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1974.
- AIPN, IPN Kr 0155/111: Stanisław Pikulski, Prawne aspekty pracy operacyjnej, [w:] Teoria pracy operacyjnej, [red. Z. Jakubowski, Z. Pastorczak], Akademia

- Spraw Wewnętrznych Instytutu Kryminalistyki i Kryminologii, Warszawa 1988.
- AIPN, IPN Kr 0155/140: Kazimierz Kalita, Nadzór przełożonych w zakresie pozyskiwania tajnych współpracowników i kierowania ich pracą, Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1986.
- AIPN, IPN Kr 0179/15: Tadeusz Polaszek, Wszczynianie, cel i zadania spraw operacyjnego rozpoznania, Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1985.
- AIPN, IPN Kr 0179/17: Władysław Ciastoń, Eugeniusz Ciłecki, Organizacja operacyjnej ochrony gospodarki narodowej, Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1984.
- AIPN, IPN Kr 0179/262, Kazimierz Otłowski, Taktyka przesłuchania podejrzanego, Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1972.
- AIPN, IPN Kr 0179/39: Leon Korepta, Eugeniusz Matula, Praca operacyjna Służby Bezpieczeństwa (wybrane zagadnienia), Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1976.
- AIPN, IPN Kr 0179/4: Tadeusz Polaszek, Niektóre aspekty organizacji działań w sprawach operacyjnego rozpracowania prowadzonych w Służbie Bezpieczeństwa, Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1985.
- AIPN, IPN Kr 0179/490: Konspekt o pracy kartoteki ogólnoinformacyjnej, Warszawa 1958.
- AIPN, IPN Kr 0179/61: [Roman Mierczański, Gustaw Nowakowski, Dariusz Orzechowski, Zygmunt Wesołowski], Omówienie Instrukcji pracy operacyjnej Służby Bezpieczeństwa resortu spraw wewnętrznych (pomocniczy materiał do szkolenia), Departament Szkolenia i Wydawnictw MSW, Warszawa 1970.
- AIPN, IPN Kr 0179/634: Zakres pracy Wydziału „C”, cz. 1.

- AIPN, IPN Kr 0179/661: Konspekt o pracy archiwalnej Wydziału II Biura „C” MSW, s. 10–11.
- AIPN, IPN Kr 0179/795: Zasady organizowania i korzystania ze skorowidzów zagadnieniowych sporządzonych na podstawie danych kartotek ogólnoinformacyjnych.
- AIPN, IPN Kr 0179/8: Anatol Karpowicz, Aleksander Rozwadowski, Taktyka pracy operacyjnej Służby Bezpieczeństwa, Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1985.
- AIPN, IPN Kr 0179/840: Wytyczne określające tryb rejestracji osób podlegających rejestracji w Kartotece Ogólnoinformacyjnej w myśl zarządzenia ministra spraw wewnętrznych nr 206/61 z dnia 13 grudnia 1961 r., Warszawa, 11 listopada 1964 r.
- AIPN, IPN Kr 040/84: Zasady organizowania skorowidzów zagadnieniowych (Materiały analityczne).
- AIPN, IPN Kr 172/24: Psychologia, cz. IV (8). Badanie osobowości kandydatów na tajnych współpracowników, tłum. z ros. Wiesława Białowas, Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1971.
- AIPN, IPN Łd Pf 16/831: Henryk Opiński, Psychologiczne aspekty pozyskania kandydatów na tajnych współpracowników, Centrum Wyszukowania MSW, Legionowo 1969.
- AIPN, IPN sygn. 728, stara sygn. EAGP 4624: Akta paszportowe Stefan Kisielewski, ojciec Zygmunt, data ur. 7.03.1911.
- AIPN, IPN Wr 00147/814, Zenon Goroński, Źródła informacji, Departament Kadr i Szkolenia MSW, Warszawa 1965.
- IPN, IPN 0604/890: Akta osobowe MSB (Departament Kadr) nr 1586/K – 1586 Knappek Roman s. Romana.

Encyklopedie

Encyklopedia Gazety Wyborczej, t. 10, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.

Pamiętniki i wspomnienia

Kisielewski Stefan, *Dzienniki*, Wydawnictwo Iskry, Warszawa 2001.

Suszko Jerzy, *Donosy na Kisiela. Zeznania kandydata na donosiciela*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 2006.

Monografie

Agentura w akcji, red. Filip Musiał, Jarosław Szarek, Instytut Pamięci Narodowej–Ośrodek Myśli Politycznej, Kraków 2007.

Aparat bezpieczeństwa wobec emigracji politycznej i Polonii, red. Ryszard Terlecki, Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Warszawa 2005.

Buksiński Tadeusz, *Zasady i metody interpretacji tekstów źródłowych*, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań 1991.

Dominiczak Henryk, *Organy bezpieczeństwa PRL 1944–1990. Rozwój i działalność w świetle dokumentów MSW*, Bellona, Warszawa 1997.

Kochański Aleksander, *Polska 1944–1991. Informator historyczny*, t. 1: *Podział administracyjny, ważniejsze akty prawne, decyzje i enuncjacje państwowe (1944–1956)*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1996.

Musiał Filip, *Podręcznik bezpieki. Teoria pracy operacyjnej Służby Bezpieczeństwa w świetle wydawnictw resortowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych PRL (1970–1989)*, Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Societas Vistulana, Kraków 2007.

Osobowe źródła informacji. Zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze, red. Filip Musiał, Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Societas Vistulana, Kraków 2008.

Shipman Pat, *Femme Fatale: Love, Lies, and the Unknown Life of Mata Hari*, W. Morrow, New York 2007.

Urbanek Mariusz, *Kisielewscy: Jan August, Zygmunt, Stefan, Wacek*, Wydawnictwo Iskry, Warszawa 2006.

Wokół teczek bezpieki. Zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze, red. Filip Musiał, Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Societas Vistulana, Kraków 2006.

Rozdziały w pracach zbiorowych

Chodakiewicz Marek Jan, *Wędrowki historyka. Kilka słów o metodologii*, [w:] *Wokół teczek bezpieki. Zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. Filip Musiał, Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Societas Vistulana, Kraków 2006.

Dudek Antoni, Zblewski Zdzisław, *Materiały operacyjne służb specjalnych PRL jako źródło historyczne. Uwagi metodologiczne*, [w:] *Wokół teczek bezpieki. Zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. Filip Musiał, Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Societas Vistulana, Kraków 2006.

Frazik Wojciech, Musiał Filip, *Akta agenturalne w pracy historyka*, [w:] *Wokół teczek bezpieki. Zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. Filip Musiał, Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Societas Vistulana, Kraków 2006.

Gackowski Tomasz, *Wokół teczek SB*, [w:] *Stefan Kisielewski, 1911-1991-2011*, red. Marek Jabłonowski, Rafał Habielski, Wydawnictwo Aspra-JR, Warszawa 2011.

Graczyk Roman, *SB – haki – możliwości obrony*, [w:] *Agentura w akcji*, red. Filip Musiał, Jarosław Szarek, Instytut Pamięci Narodowej–Ośrodek Myśli Politycznej, Kraków 2007.

Karbowiak Grzegorz, *Kontakt służbowy – zapomniane osobowe źródło informacji*, [w:] *Osobowe źródła informacji. Zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. Filip Musiał, Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Societas Vistulana, Kraków 2008.

- Komaniecka Monika, *Miniprzewodnik po materiałach ewidencyjnych Służby Bezpieczeństwa*, [w:] *Osobowe źródła informacji. Zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. Filip Musiał, Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Societas Vistulana, Kraków 2008.
- Komaniecka Monika, *Organizacja i funkcjonowanie kartotek ogólnoinformacyjnej i zagadnieniowej aparatu bezpieczeństwa*, [w:] *Wokół teczek bezpieki. Zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. Filip Musiał, Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Societas Vistulana, Kraków 2006.
- Majchrzak Grzegorz, *Podśluchy w sprawach operacyjnych Służby Bezpieczeństwa*, [w:] *Osobowe źródła informacji. Zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. Filip Musiał, Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Societas Vistulana, Kraków 2008.
- Milczanowski Piotr, *Specyfika struktury organizacyjnej Archiwum MSW*, [w:] *Wokół teczek bezpieki. Zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. Filip Musiał, Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Societas Vistulana, Kraków 2006.
- Musiał Filip, *Agenci komunistycznej bezpieki*, [w:] *Agentura w akcji*, red. Filip Musiał, Jarosław Szarek, Instytut Pamięci Narodowej–Ośrodek Myśli Politycznej, Kraków 2007.
- Musiał Filip, *Anatomia zdrady*, [w:] *Agentura w akcji*, red. Filip Musiał, Jarosław Szarek, Instytut Pamięci Narodowej–Ośrodek Myśli Politycznej, Kraków 2007.
- Musiał Filip, *Metoda stopniowego werbunku duchownych (z podręczników SB)*, [w:] *Agentura w akcji*, red. Filip Musiał, Jarosław Szarek, Instytut Pamięci Narodowej–Ośrodek Myśli Politycznej, Kraków 2007.
- Musiał Filip, *Podśluch w redakcji*, [w:] *Agentura w akcji*, red. Filip Musiał, Jarosław Szarek, Instytut Pamięci Narodowej–Ośrodek Myśli Politycznej, Kraków 2007.
- Musiał Filip, *Pogawędki z esbkiem*, [w:] *Agentura w akcji*, red. Filip Musiał, Jarosław Szarek, Instytut Pamięci Narodowej–Ośrodek Myśli Politycznej, Kraków 2007.

- Musiał Filip, *Pozorowana współpraca*, [w:] *Agentura w akcji*, red. Filip Musiał, Jarosław Szarek, Instytut Pamięci Narodowej–Ośrodek Myśli Politycznej, Kraków 2007.
- Musiał Filip, *Współpraca? Normalna rzecz* [w:] *Agentura w akcji*, red. Filip Musiał, Jarosław Szarek, Instytut Pamięci Narodowej–Ośrodek Myśli Politycznej, Kraków 2007.
- Musiał Filip, *Zamiast wprowadzenia: archiwalia komunistycznego aparatu represji*, [w:] *Wokół teczek bezpieki. Zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. Filip Musiał, Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Societas Vistulana, Kraków 2006.
- Peterman Radosław, *Proces brakowania i niszczenia kart organów bezpieczeństwa państwa w latach 1954–1990 na przykładzie województwa łódzkiego*, [w:] *Wokół teczek bezpieki. Zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. Filip Musiał, Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Societas Vistulana, Kraków 2006.
- Ptasińska-Wójcik Małgorzata, *Inwigilacja Instytutu Literackiego przez SB w czasach Gomułki*, [w:] *Aparat bezpieczeństwa wobec emigracji politycznej i Polonii*, red. Ryszard Terlecki, Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Warszawa 2005.
- Szczech Roksana, *Wytyczne Departamentu II MSW z końca lat pięćdziesiątych dotyczące pracy z agenturą i wykorzystania przez Służbę Bezpieczeństwa osób wyjeżdżających na pobyt czasowy do państw demokratycznych (Aneks źródłowy: Nr 1. Wytyczne Departamentu II MSW z 31 sierpnia 1957 r. dotyczące pracy z tajnymi współpracownikami pionu II, ewidencji operacyjnej oraz koordynacji pracy w pionie tzw. kontrwywiadu (II); Nr 2. Wytyczne Departamentu II MSW z 3 czerwca 1958 r. w sprawie wykonywania niektórych zadań związanych z prywatnymi wyjazdami obywateli PRL na pobyt czasowy do krajów spoza strefy wpływów Związku Sowieckiego)*, [w:] *Osobowe źródła informacji. Zaga-*

dnienia metodologiczno-źródłoznawcze, red. Filip Musiał, Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Societas Vistulana, Kraków 2008.

Terlecki Ryszard, *Trochę strachu za duże pieniądze. Jak płaciła Służba Bezpieczeństwa*, [w:] *Agentura w akcji*, red. Filip Musiał, Jarosław Szarek, Instytut Pamięci Narodowej–Ośrodek Myśli Politycznej, Kraków 2007.

Artykuły w czasopismach

Drzymała Paweł, *Charakterystyka kartoteki zagadnieniowej na podstawie materiałów Wydziału „C” KW MO w Poznaniu*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 1/3.

Kubica Feliks, *Praca operacyjna SB i MO w przekroju historycznym*, „Problemy Ochrony i Bezpieczeństwa Państwa” 1989, nr 2.

Musiał Filip, *Osobowe źródła informacji*, „Biuletyn IPN” 2006, nr 10 (69).

Musiał Filip, *Wiązanie tajnych współpracowników z organami bezpieczeństwa Polski Ludowej. Przyczynek do dyskusji nad mechanizmami psychicznego manipulowania konfidentami*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 2/4.

Paczkowski Andrzej, *Archiwa aparatu bezpieczeństwa PRL jako źródło: co już zrobiono, co można zbadać*, „Pamięć i Sprawiedliwość. Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – Instytutu Pamięci Narodowej” 2003, nr 1 (2).

Piotrowski Paweł, *Struktury Służby Bezpieczeństwa MSW 1975–1990*, „Pamięć i Sprawiedliwość. Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – Instytutu Pamięci Narodowej” 2003, nr 1 (2).

Ruzikowski Tadeusz, *Tajni współpracownicy pionów operacyjnych aparatu bezpieczeństwa 1950–1984*, „Pamięć i Sprawiedliwość. Biuletyn Głównej Komisji Badania

Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – Instytutu Pamięci Narodowej” 2003, nr 1 (2).

Zajac Ewa, *Ślad pozostaje w aktach. Wybrane zagadnienia dotyczące funkcjonowania ewidencji operacyjnej w latach 1962–1989*, „Biuletyn IPN” 2006, nr 1-2 (60-61).

Inne opracowania

Instrukcje pracy operacyjnej aparatu bezpieczeństwa (1945–1990), oprac. i wstęp Tadeusz Ruzikowski, Warszawa 2004, www.ipn.gov.pl/portal/pl/239/3756/Instrukcje_pracy_operacyjnej_aparatu_bezpieczenstwa_194582111989.html.

Summary

In 2006, Państwowy Instytut Wydawniczy published a book *The Denunciations on Kisiel. The Testimony of Candidate for the Secret Police Informant*. Its author – Jerzy Suszko – was born on 24th September 1921 in Kielce (Poland). He was a sports journalist, he worked at the *Express Wieczorny* and the *Kurier Polski*, collaborated with the *Tygodnik Powszechny* and the *Świat*. He was also the author of two novels for young people and three screenplays of a sport (along with Bohdan Tomaszewski). The domain movie „Boxer”, according to their scenario, directed by Julian and with Daniel Olbrychski in the lead role, won an award at the International Film Festival in Venice.

The Denunciations on Kisiel... Suszko reconstructs his intimate friendship with the famous writer Stefan Kisielewski. You can find there the characteristics of Kisiel, his family, friends and the whole environment of the *Tygodnik Powszechny*, a lot of interesting and funny anecdotes, a bit of historical reflection on the communist times, journalistic polemics and controversy with some of the political positions that emerged after 1989 due to the post-war history as well as many personal stories from the author. Author of this book treated Suszko's book as a historical source. Source written years later, in a different socio-political reality, in a free Poland. Source, which is full of dates and places, in various details. What must be pointed out is that the sub-

title of the book – *The Testimony of Candidate for the Secret Police Informant* – clearly suggests that we will find fragments in which the author describes his contacts with the Secret Police, which for many years of Polish People's Republic keep Stefan Kisielewski under surveillance. Undoubtedly, these fragments are very detailed. They present the climate of meetings and talks with Secret Police. Of course, we see the scene with just Suszko's eyes, the author of mentioned book. Therefore, it was worth confronting this perspective with an optics of the archives which were found in the Institute of National Remembrance, and during the interpretation supporting by the memories of Jerzy Kisielewski, the son of well-known writer Kisiel. Through these three perspectives author of this book tried to present another, less known face of the Polish media, journalists, and their friendship, which in times of PRL, in a very complex and ambiguous contexts, were constantly put on the test.

Indeks osób*

- A**
Anders Władysław 70
Andrzejewski Jerzy 238
Augustyn, św. 50
- B**
Bachledowie, rodzina 50
Banaszek Józef 143
Barcata Luis 141, 146
Bartoszewski Władysław 142, 160, 218, 236
Basile Victorio 111
Będziak Romuald 253
Bielecki Stanisław 35, 38, 45
Bielecki Wiesław 36
Bohdziewicz Ariadna, właśc. Ariadna Demkowska-Bohdziewicz 111
Bratkowski Stefan 208
Bratkowski, handlarz walutą 128
Breźniew Leonid 202, 240
Brycht Andrzej 160
Brystygier Julia 123
Brzeziński Zbigniew 146
- C**
Cafzuta (?) Zdzisław 36
Charpentier Robert 104
Chilon Chilonides 194
- Chlebicki Seweryn 55
Chmielnicki Bohdan 194
Conrad Joseph, właśc. Józef Teodor Konrad Korzeniowski 259
Czajczyńska Jadwiga z d. Lange 59
Czajczyński Mieczysław 59
Czarnocki Bronisław 70
- D**
Dąbrowski, znajomy Tarony 98
Dejmek Kazimierz 201
Dolakowicz (?) Sławomir 36
Drzewiecki Zbigniew 215
Dubczek Aleksander 226
Dymek Ewa 127
Dziedzina Julian 11
Dzienia Kazimierz 75
- E**
Ehler Fritz 236
- F**
Fahrensteiner Franz 66–68, 75–76, 81–82, 86–87, 93–94, 96–97
Falkowska Irena 98
Firko G. 34–35, 40
Flis Ludwika 120

* Strony, na których nazwisko danej osoby pojawia się wyłącznie w przypisach, oznaczono literą „p”.

- Gajewska Małgorzata** 129
Gajewska Maria 126–130
Gajewski Tadeusz 36, 47–49, 52, 55, 57–59, 63, 65–69, 71, 75–76, 79–81, 83–90, 92–97, 100, 116–117, 119–131, 150, 154, 159, 168, 174, 179, 237, 246–248, 262
Gajusz Petroniusz 194
Galczyński Konstanty Ildefons 188
Gaulle Charles de 215, 217
Gawroński Jan 71, 76, 96, 105
Giedroyc Jerzy 30, 65–66
Gomułka Władysław 18, 99, 200–202, 241
Goroński Zenon 143, 167, 169
Gronouski John A. 222, 224, 234
Gruda Konrad 91
Gryżewski Kazimierz 50
Grzybowski Konstanty 219
- Hari Mata**, właśc.
Margaretha Geertruida McLeod
z d. Zelle 107–108, 117
Heraklit z Efezu 194
Hercog Jerzy 120, 121
Hercog Maria 120
Hertz Paweł 17, 189p, 215, 226
Hohn Alicja 71, 75–76, 80, 84–85, 87–89, 97, 99–118, 131, 154, 159–162
Hryniewiecki Edward 102, 103
- Hutten-Czapski Emeryk**, hrabia 70
Huyskes Paul Balduin Maria 105, 106
Huyskes-Frankowska Romana 105, 106
- Iredyński Ireneusz** 148
Iżykowski Roman 235
- Jagielski Marek** 78
Jagodziński Ryszard 143
Jasienica Paweł, właśc. Leon Lech Beynar 229
- Karbownicki Stanisław** 70
Kaszyński B. 35, 37
Kijowski Andrzej 172
Kisielewscy, rodzina 18, 20, 25–27, 30, 140, 147, 187, 193–194, 201, 213–214, 226
Kisielewska Lidia 18, 144–146, 165, 194, 201, 213, 215, 229, 234, 262
Kisielewska-Sławińska Krystyna 16, 165, 214, 262p, 263p
Kisielewski Jerzy 12–13, 16–18, 20, 22, 23p, 24p, 26–27, 34, 65–66, 69p, 70, 73, 84, 91, 95, 131p, 134, 141p, 143p, 144–145, 151, 154–156, 175, 176p, 180–181, 191–192, 198, 201, 213, 238, 262p, 263
Kisielewski Stefan Zygmunt, pseud. Kisiel, Tomasz Staliński 11–13, 15–21,

- 25–30, 39, 59, 66, 71, 77,
82–83, 91, 118, 131–134,
138–141, 144–149, 151–152,
155–163, 165–166, 168, 170,
172, 174–176, 178–181,
183–193, 195–197, 200–205,
209–243, 253–255, 257–260,
262–264
- Kisielewski Wacław 146, 165,
180, 213, 215, 227, 237, 240
- Kliszko Zenon 227, 233
- Knapek Roman 35–36, 39,
45, 132, 142–144, 146–155,
157–163, 165, 168–171,
173–176, 179, 181–186,
189–190, 192–193, 195–198,
200, 202–204, 206–207,
209–212, 214–217, 219–222,
224–226, 228–229, 231–233,
236–237, 239, 241–243,
246–253, 262
- Knapek Roman, ojciec 246
- Koestler Arthur 187
- Kominek Bolesław, abp. 215
- Kondracka Eugenia 120
- Kossakowski Władysław 163
- Kozłowski Krzysztof 141,
143–145, 147, 149, 165, 187
- Kraśniński Z. lub L. 35, 45
- Krawczyk, handlarz walutą 128
- Krzeczkowski Henryk 178,
189p, 226
- Kubisz Ryszard 141, 146
- Kunicki Edward 110–116, 118
- L**eksa Zbigniew 100–101, 103
- Lenin Włodzimierz 50
- Leszczyński Lucjan 129
- Ł**oziński Marcel 155
- Łubieński Konstanty 142
- M**acierewicz Antoni 259
- Majewski (?) 90
- Marks Karol 50, 235
- Marusarzowie, rodzina 50
- Matejewski Ryszard 116,
123, 125–126
- Mazowiecki Tadeusz 142
- Mączka Konrad 120
- Meier Stefan 67–68, 72, 76,
82, 84, 93–94
- Micewski Andrzej 202, 227,
240–241, 259
- Michnik Adam 256, 257
- Mikuś Teodor 123, 126
- Miłosz Czesław 17, 19, 193,
258, 260
- Moczar Mieczysław 186,
197–198, 200, 202, 211,
238, 240
- Morawska Anna 152
- Morawski Stanisław 166,
248–249
- Morstin Krzysztof 195
- Mulak Jan 91
- Musiał Filip 38, 139p
- Mycielski Zygmunt 25–27
- N**ajder Zdzisław 259, 260
- O**lbrychski Daniel 11
- Olenderczyk Zdzisław 166–167,
169
- Ostapiński Stefan 165
- Ostrowski Eugeniusz 146
- P**aczkowski Andrzej 48p

- Parol M. 252
 Piasecki Bolesław 97
 Pietruszka Adam 253
 Piłsudski Józef 172
 Piotrowski Kazimierz 163
 Piwowarczyk Jan, ks. 133
 Polewka Adam 139
 Posner Anna 66
 Praga Rafał 50
 Pruszyński Aleksander 105, 106

Rakowski Mieczysław 236
 Rawicz (?) Anna 66
 Roman Andrzej 91
 Romanowski M. 170
 Rudnicki Adolf 66, 155, 188, 198
 Rybak Edward 20
 Rzędzian 194

Segeth Paweł 120, 121
 Shaw George Bernard 264
 Siedlecki Stanisław 252
 Siemaszkiewicz Józef 250
 Sienkiewicz Henryk 193, 194
 Sikorski, przewodniczący 88, 89
 Skrzetuski Jan 193, 194
 Słonimski Antoni 134, 229
 Spychalski Marian 198
 Stalin Józef 17
 Staszewski Stefan 223
 Stomma Stanisław 141, 186, 231
 Straszewski Konrad 253
 Strzelecki Jan 28
 Suszko Bożena Joanna
 Barbara z d. Czajczyńska 29–32, 42–43, 45–46, 48, 55–56, 59, 73–75, 81, 93, 151–152, 167–170, 175, 191
 Suszko Helena z d. Podolska 34, 47–48, 80–81
 Suszko Jerzy Rosłan 11–13, 15–16, 18–40, 42–53, 55–60, 63–97, 99–101, 103, 110, 116–119, 124–125, 128, 130–132, 147–163, 166–186, 188–244, 246, 249, 253–264
 Suszko Magdalena Weronika 48, 55, 73–74, 80–81, 152, 167–169, 175
 Suszko Władysław 34, 47–48, 63, 166–167, 169
 Szpotański Janusz 226

Śpitalniak Kazimierz 134
 Światło Kazimierz 200

Tarony Paolo 76, 97–106, 108–115, 117
 Tischner Józef 256
 Tomasz z Akwinu, św. 50
 Tomaszewski Bohdan 11, 50–51, 69p, 91, 93, 95
 Tomaszewski Marek 165, 227
 Tomczyk Ryszard 127, 128
 Turowicz Jerzy 141, 144–145
 Twerd Zbigniew 100–104, 106–111, 113, 115, 118, 154, 160
 Tyrmand Leopold 178

-
- W**alczyński Henryk 164
Waldorff-Preyss Jerzy 201
Wawrzyniewicz Tomasz
142–143, 146, 148, 160,
162–163, 249
Wejner Bolesław 169
Wich Władysław 53, 126
Wiejak Czesław 251
Woźniakowski Jacek 141
Wraga Ryszard, właśc. Jerzy
Antoni Niezbrzycki 257
- Wyszyński Stefan, kard. 158,
160, 164, 222–223, 240
- Z**agłoba Jan Onufry 194
Zahorski Witold 206, 207
Zawieyski Jerzy 28–29, 133,
202, 231, 234, 239
- Ż**akowski Jacek 256
Żarnowski Adam 70